

Theo Lippman X

DE TOORTS

36

APRIL 1995, 13^E JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Haarlem en omstreken

*Herdenkingsjaar Jac. P. Thijssen
Aerdenboutsche en Overveense duinwandeling*

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Haarlem en omstreken.
Het IVN (Vereniging voor Natuur- en Milieuedukatie) stelt zich ten doel: Het bevorderen van natuur- en milieubesef, door het organiseren en stimuleren van edukatieve activiteiten in de ruimste zin van het woord.

Bestuur van de afdeling Haarlem en omstreken

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023-312427

Secretaris

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel.023-331557

2e secretaris

Vakant

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem, Tel.023-252289

Leden:

H.P.J. van Bakel, Brederodelaan 39, 2081 CG Santpoort-Zuid, Tel.023-393507

Mw. A. Wegman, C.Koetsstraat 58, 2036 AB Haarlem, Tel.023-352224

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023-254941

Coördinatoren werkgroepen:

Werkgroep Exkursies: Eric van Bakel, Tel. 023-257228

Werkgroep Publiciteit: Jan Rooymans, Tel. 023-246488

Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, Tel. 023-247437

Werkgroep Kursussen: Anneke Wegman, Tel. 023-352224

Werkgroep Kinderen: Hetty van Halder, Tel. 023-246488

Werkgroep Tentoonstellingen: Jacques de Jong, Tel. 023-254941

Werkgroep "De Toorts": Theo Litjens, Tel. 023-280173

Werkgroep Lezingen: Jan-Willem van Velzen, Tel. 023-291207

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 25,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN-afdeling Haarlem en Omstreken.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023-331557

Redactie van "De Toorts"

Yvonne Beerthuizen, Caroline Dijkman, Jacques de Jong, Theo Litjens

Redactieadres

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023-254941

Distributie van "De Toorts"

Tel. 023-263735

Inhoud

Zijne Majesteit	4
Natuur is avontuur	7
"Natuur in Schalkwijk" Fietsroute	7
Paardebloem	8
Jac. P. Thijsse	9
Hij vaart niet	10
AWD Waterspreeuw exit?	11
Wist u dat...	12
Doorlopertjes	13
Niet actieve leden	13
Wijknatuurtuin 't Groene Hart	13
Vogels doen het vliegend (3)	14
Nationaal Park Schiermonnikoog	17
Bekende en onbekende lezers	18
Wijzigingen ledenbestand	19
Kinderhoek	20
Heimanshof	22

EXCUSES!

Het doet mij leed u te moeten meedelen dat deze aflevering van de Toorts het moet stellen zonder **Buurtgenoten**. Ik had mooie plannen om een dartele verhandeling te schrijven over een buurtgenoot die een sappige levensstijl heeft. Nu beschik ik uiteraard niet over genoeg parate kennis omtrent het persoonlijk leven van mijn onderwerpen om inmiddellijk enige bladzijden vol te pennen. Teneinde wetenschappelijk verantwoorde informatie in mijn verhalen te stoppen moet ik mij altijd naar de stadsbibliotheek begeven. Na grondig spitwerk in dikke boeken in de studiezaal heb ik dan voldoende details bij elkaar gesprokkeld om iets over de dagelijkse bezigheden van mijn helden te kunnen zeggen. Ook deze keer ging ik blij van zin richting bibliotheek. Daar aangekomen werd mij echter duidelijk dat vanwege een grondige verbouwing/reorganisatie de oude studiezaal, die tempel van wijsheid en verlichting, ontoegankelijk was. In de tijdelijke studiezaal stonden helaas niet de boeken die ik voor mijn onderzoek nodig had. U kunt zich mijn ontgoocheling en diepe droefheid voorstellen toen ik mij realiseerde dat ik nu geen verhaal voor u zou kunnen schrijven. Maar goed, ik beloof u dat ik u in de najaars-Toorts weer zal trachten te vertederen door een lichtelijk onappetitelijk hipper of kruiper zo gunstig mogelijk te portretteren. Rest mij u een zinderende zomer toe te wensen.

Yvonne Beerthuizen

VAN DE REDAKTIETAFEL

Met de uitgave van dit Toorts-nummer starten we alweer met de 13e jaargang van ons afdelingsblad. In de onlangs gehouden ledenvergadering werd in het kort verslag uitgebracht over o.a. de gang van zaken betreffende de Toorts.

Omdat door omstandigheden het publiceren van de jaarverslagen in De Toorts wordt verschoven naar het augustusnummer, vermelden we hierbij enkele relevante punten uit het betreffende jaarverslag.

- In Augustus werd ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van onze afdeling een speciaal jubileumnummer van De Toorts uitgegeven, gestoken in een feestelijk en fleurig jasje. Tevens werd bij die gelegenheid de Toorts in een grotere oplage dan gebruikelijk gedrukt en verspreid.

- In het Decembern timer werden bijdragen opgenomen van een drietal IVN'ers, dat nog niet eerder aan De Toorts had meegewerkt. Hulde voor hun initiatief is hier op zijn plaats. Wij hopen meer pennevruchten van hen tegemoet te mogen zien.

- De oplage werd wederom in twee stappen resp. van 325 naar 340 naar 360 exemplaren verhoogd. Groei van het aantal leden en donateurs maar ook deelnemers aan de gidsencursus hebben deze stijging beïnvloed.

- Drie redactieleden namen in November deel aan een themadag "redactiewerk", georganiseerd door de Milieufederatie Noord-Holland. Het was een nuttig bestede dag. Enerzijds het kennismaken van behartenswaardige

adviezen, die overigens niet altijd door iedere deelnemer op te volgen waren. Anderzijds bood deze themadag de gelegenheid kennis te maken met redactieleden van andere IVN-periodieken en ervaringen uit te wisselen.

- In September werd op de contactavond met de toen toekomstige gidsen door de redactie acte de presence gegeven. Het werk samenhangend met De Toorts werd op die bijeenkomst gepresenteerd.

De redactie

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 juli 1995

Heel handig is het voor de Redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert (inclusief een uitdraai van uw artikel). Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst) d.w.z. maak het niet te mooi! De bewerking ervan is voor de redactie dan nog gemakkelijker.

Zijne Majesteit

In het aprilnummer van de TOORTS van vorig jaar hebben we uitvoerig gesproken over de kievit. Een prachtige vogel met op z'n kop een pluim, een kroontje. Kenners zeggen dat deze kuif bij het vrouwtje iets kleiner is dan bij haar gemaal. Vanwege dit kroontje zou je de kievit de 'koning onder de weidevogels' mogen noemen, ware het niet dat deze weidse titel al vanaf 1938 voor de grutto is gereserveerd. De benaming is afkomstig van Jac.P.Thijssen en komt voor het eerst voor in de eerste druk van zijn "Vogeljaar". En terecht! Immers, onze kievit sluipst door het hoge gras, waarbij hij zijn poten nauwelijks optilt. De grutto daarentegen sluipst niet, schuifelt niet en loopt ook niet. Nee: hij schrijdt als een vorst door zijn domein. Hij (en ook zij) trekt bij elke stap de poten hoog op en zet ze heel voorzichtig weer neer. Net zoals een reiger dat doet. 'Majestueus' zou ik dat willen noemen. En daarbij is zijn hele houding 'koninklijk'.

Deze statige vogel is een steltloper, vanwege zijn lange poten. Om dezelfde reden noemt men hem ook wel waadvogel.

Komt de kievit vaak al in maart terug, de grutto is meestal wat later en verschijnt zo in april, mei. Kievit en grutto broeden op dezelfde plaatsen of, deftiger gezegd: ze delen dezelfde biotoop. Dat is weiland, maar ook wel bouwland, heide en duingebied.

Nu past het mij een aantal opmerkingen te maken. "Zien is kennen" vermeldt zeer nadrukkelijk dat de grutto in wat minder vochtige wellanden broedt dan de kievit. Op drogere plaatsen dus. Maar dat is in volstrekte tegenstelling met mijn eigen waarnemingen. Ik zie ze elk jaar weer in de veenweilanden rondom Spaarndam, maar ook in de Hekslootpolder die toch behoorlijk nat is!

Maar met je eigen waarnemingen moet je altijd voorzichtig zijn; die zijn zeer beperkt. In zijn "Vogeljaar" noemt Thijssen hem echter óók 'een ideaal van een moerasvogel'. En bovendien wijst zijn bouw op

het verblijf in een nattere omgeving: héél lange poten.

Onze vriend heeft ook een uitzonderlijk lange snavel, hij zoekt zijn voedsel meer in de grond dan er op. Met zijn snavel kan hij diep de aarde in, de punt ervan is uiterst gevoelig. Dat komt omdat in die snavelpunt een groot aantal zenuweinden samenkomen. Ook om deze reden wijst alles op een drassige biotoop. Misschien dat iemand uwer mij hieromtrent uit de nesten (sic) kan halen?

Wat dat broeden in de duinen betreft, voorheen klopte dat wel: vroeger hoorde ik 'm vaak niet alleen, maar zag ik hem ook op wacht staan boven op een duintop. Maar dat is duidelijk verleden tijd; al jaren mis ik hem daar. En, hoe vervelend ik het ook vind, ik denk toch dat ik dat op het conto van de vos moet schrijven. Want ook de andere grondbroeders, zoals de wulp en de bergeend, zijn uit de duinen verdwenen.

Nu is een grutto helemaal niet bang uitgevallen. Er zijn vele verhalen bekend waarbij iemand die te dicht een nest naderde, door de luid joelende vogel werd aangevallen, soms zelfs gewond raakte, of in een enkel geval de pet van het hoofd werd gestoten. Maar tegen een vos blijkt de grutto toch niet opgewassen te zijn. Aan de andere kant is er ook het verhaal dat grutto's rustiger worden naarmate het eind van de broedtijd nadert. Ze schijnen dan zelfs wel eens op de eieren te blijven zitten, terwijl ze door de mens over de rug worden geaaid.

Mannetje en wijfje broeden beurtelings. Het wijfje, ruim 50 cm. lang, gemeten van de snavelpunt tot het uiteinde van de staart, is zo'n 10 cm. langer dan het mannetje. Beide broeden ze ca. 25 dagen, eer de jongen uit het ei komen. Maar voordat het zo ver is, gaan daar nog heel wat boeiende zaken aan vooraf.

Zoals gezegd, grutto's komen ongeveer in april of mei terug uit hun winterkwartieren in Afrika. Ze zijn erg plaatsgetrouw. Vaak komen ze terug op hetzelfde weiland

waar ze ook het vorig jaar gebroed hebben, of waar ze uit het ei gekomen zijn. Er wordt zelfs beweerd dat ze nogal eens in het zelfde kuiltje broeden! Ringonderzoek zou dit uitgewezen hebben. Hoe zoiets kan, kom ik later nog wel eens op terug. Voordat u dus de grutto hier in de weilanden kunt bewonderen, heeft deze gastarbeider -misschien is het leuker om 'm ontwikkelingsmedewerker te noemen- al een hele reis achter de rug. Zo gauw ze her zijn, begint de paartijd, de balts. Het mannetje neemt hierin het voortouw. Ziet hij een wijfje naar z'n zin, dan maakt hij daar driftig werk van en tijdens het versieren is niets hem te dol. Hij raakt helemaal opgewonden en onder welluidend gebel gaat hij hoog de lucht in, gooit zich van de ene zijde op de andere en komt dan in een duikvlucht naar beneden. Nèt boven de grond, schiet hij weer omhoog en herhaalt al die toeren nog verschillende malen. Het vrouwtje doet of dit alles niet haar aangaat. En hoe stoicijner ze blijft, hoe vuriger haar toekomstige vrijer wordt. Hij raakt helemaal in vuur en vlam, de vonken spatten eraf en hij weet niet van ophouden.

Het blijft niet bij vliegkunsten alleen. Die gaan nu gepaard aan een enorme geluidsexplosie: nu is het geen 'grutto-grutto' meer, maar een langgerekt, bijna klagelijk: 'griet-o, griet-o, griet'. Hij gaat door met z'n manoeuvres en zijn verbaal geweld tegen zijn 'griet', totdat het wijfje krimp geeft en capituleert. Dan vliegt ze op en het mannetje blijft haar volgen. Dit liefdesspel kan nog uren zo doorgaan. Het is een prachtig schouwspel, waarvoor ik geen superlatieven genoeg heb om het te beschrijven. Dit moet u gezien hebben, al is het maar één keer in uw leven....

Tenslotte laat Griet zich paaïen, vliegt naar de grond en laat zich treden. Dan moet er genesteld worden. Daar maakt het echtpaar weinig werk van: een bestaand kuiltje tussen het nog korte gras is voor hen voldoende. Wat sprietjes en stengeltjes erin en het eieren-leggen kan beginnen.

Mannetje en vrouwtje broeden beurtelings, zo'n 25 dagen lang. Het korte gras schiet snel op, zodat het nest al gauw aan het oog onttrokken wordt. Dit schouwspel kunt u op vele plaatsen rondom Haarlem zien, zeg maar gerust: 'meemaken en -genieten'. Zelf ga ik meestal naar het Hekslootpad of naar het voor motorvoertuigen doodlopen-de weggetje tegenover de Veermolen bij Penningsveer. Maar ook, zij het in een kleiner aantal, kunnen we het nog zien in Schalkwijk, in de Gemeenschappelijke Pol-

ders, vanaf de Noordschalkwijkerweg. Aan de drie andere zijden van de polder loopt trouwens ook een weg of pad.

De grutto-eieren zijn groter dan die van de kievit. Ik zag ze nooit in de verkoop, in tegenstelling tot die van de kievit. Waarschijnlijk zijn ze niet erg smakelelijk. Toch werden ze, toen ik jong was, nog wel gezocht. Maar dan werd er maar één uit het nest gehaald: voor de verzameling. Heel veel jongens uit het dorp hadden een eierverzameling, ik ook.... Aan beide uiteinden met een naald een gaatje steken; uitblazen, zodat je alleen de schaal overhield en dan de eieren aan een stuk naaigaren rijgen en het geheel in de kamer ophangen, of in een schoendoos bewaren. Ik denk (en hoop) dat die verzamelwoede niet meer bestaat.

Wat ik vorig jaar over de kievit vertelde, geldt eveneens voor de grutto en ook voor de tureluur en de scholekster: vaak worden er door natuurbeschermingswachten nestbeschermers geplaatst om ongewenste en ongewilde verstoring te voorkomen. En het zien van een aantal nestbeschermers in de polder, doet een mens goed!

De grutto broedt in de maanden april, mei en juni. De jongen zijn nestvlinders. Dat wil zeggen dat ze, direct nadat ze uit het ei zijn gekropen, het nest verlaten. Wordt het wat al te nat, dan zien ze ook niet op tegen een stukje zwemmen. Een grutto staat graag op een verhevenheid in het landschap: een duintop, een modderkluit, een paaltje aan de slootkant, of op een hek tussen de weilanden. "Skries (Grutto) op de hikke (hek) ropt (roept) 'griet, o griet'", zingen ze in Friesland.

Grutto's mogen dan nestvlinders zijn, het duurt nog wel een maand voordat ze kunnen vliegen en in die vier weken komen er nog al wat om het leven. Jonge, nog niet vlieg-vlugge grutto's duiken namelijk weg tussen het gras en drukken zich instinctief tegen de grond als ze gevaar vermoeden. Dat was oorspronkelijk een heel goede methode om aan dat gevaar te ontkomen: het is een zelfde reactie als van een egel die zich bij elk vermoed gevaar oprolt. Maar in het huidige verkeer is dat oprollen contraproductief; hard weglopen tijdens het oversteken zou beter zijn. En dat zelfde geldt voor de grutto: toen het weiland nog met de zeis gemaaid werd, konden de maaïers zo'n jonge vogel nog wel eens ontwijken. Maar het machinaal maaien gaat te snel: de maaier heeft geen erg in de tegen de grond gedrukte vogel. Die komt in het mes en bloedt dood. Ook werd er

in vroeger tijden op een later tijdstip gemaaid. Dan vloog de jonge vogel al. Dat er nu vroeger gemaaid wordt, heeft minstens twee redenen. Door het gebruik van kunstmest is het gras eerder lang genoeg om gemaaid te worden en ten tweede is door een betere drainage het weiland eerder droog en kan de boer met zijn zwaar materieel er vroeger op, zonder weg te zakken.

Dit zijn echter niet de enige redenen waarom het aantal grutto's afneemt. De voornaamste oorzaak is wel de afname van het leef- en broedgebied, van de biotoop dus. Dat begon al met het inpolderen van grote lappen moerasgebied: de ruilverkaveling. Men kreeg al snel in de gaten dat daaraan nogal wat minder mooie kanten zaten.

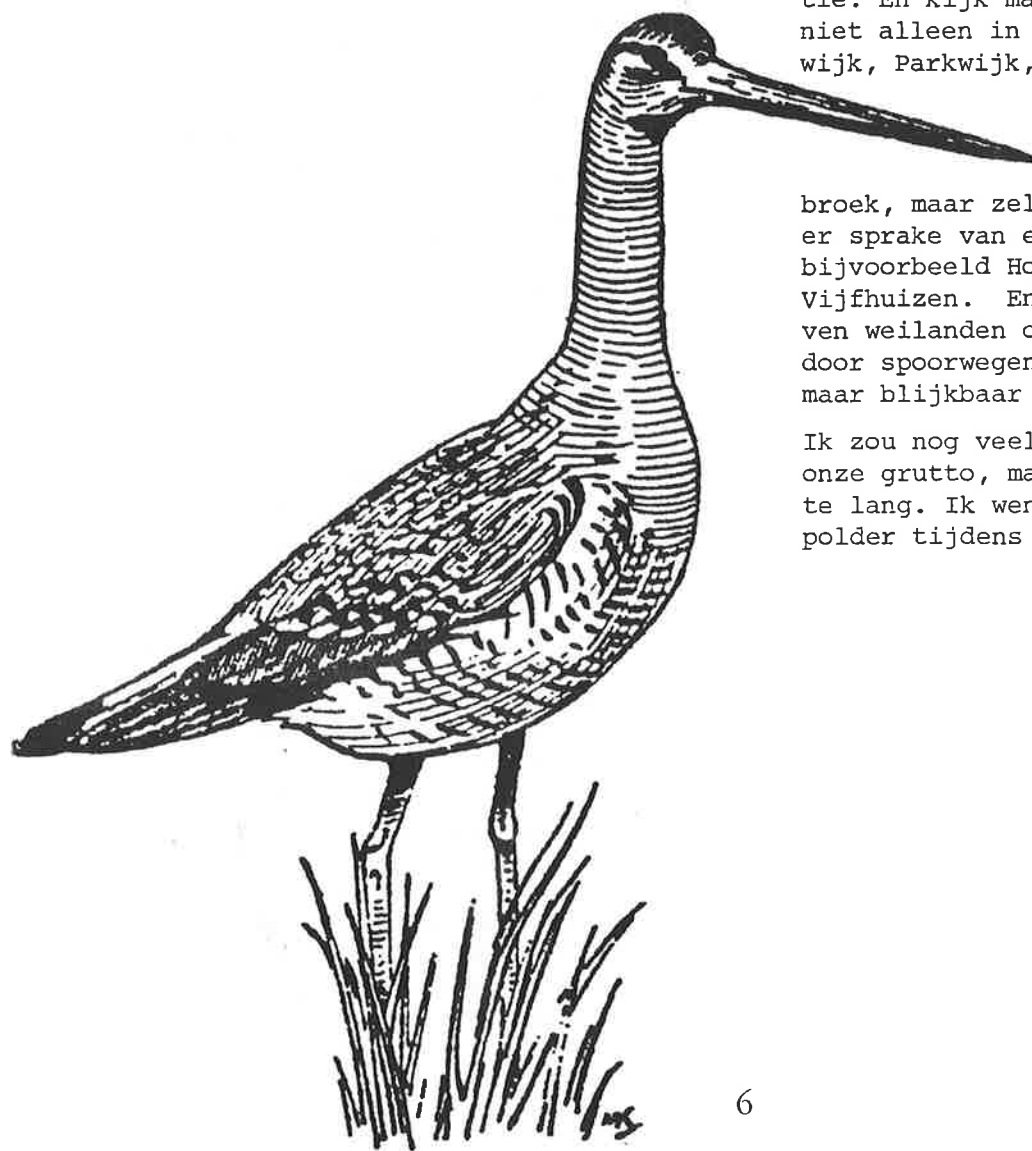
Men ging nu spreken van 'landinrichting', maar in wezen veranderde er niets. Ook in mijn geboortedorp gebeurde dat: van een moeras moest een polder gemaakt worden. Er moest, in die vijftiger jaren, een boerderij bij. Nu staan er tien grote boerijen leeg.... En het proces is onomkeerbaar, helaas.

Het bebouwen van vroegere weilanden is een groot gevaar voor de weidevogelpopulatie. En kijk maar eens hoe hard dat gaat: niet alleen in onze eigen omgeving Schalkwijk, Parkwijk, Zuiderpolder en Velser-

broek, maar zelfs in het groene hart is er sprake van een grote uitbreiding van bijvoorbeeld Hoofddorp, Nieuw Vennep en Vijfhuizen. En dan worden de overgebleven weilanden ook nog eens doorsneden door spoorwegen en zesbaanswegen. Triest, maar blijkaar onoverkomelijk.

Ik zou nog veel meer moeten vertellen over onze grutto, maar dan wordt het verhaal te lang. Ik wens u veel genoegen in de polder tijdens dit voorjaar!

Niek Nicolai

NATUUR IS... AVONTUUR

Jongeren die het leuk vinden om met natuur en milieu bezig te zijn kunnen hun bart opbalen. Aktief zijn in de buitenlucht en meehelpen aan het beboud van de mooiste stukjes Nederland.

Het hele jaar door organiseert de WvK regio Noord-Holland actieve werkdagen en werk weekeinden en korte kampjes. Deze activiteiten zijn voor alle jongeren tussen van 15 t/m 30 jaar. De werkzaamheden die verricht worden wisselen per seizoen. In de zomer wordt b.v. veel gehooit, terwijl in het najaar wilgen worden geknot, heide wordt afgeplagd en sloten worden geschoond. Naast het werk is er ook aandacht voor de natuur in de omgeving en voor het milieu.

Tenslotte is de natuur ook afhankelijk van een gezond milieu. Zo kom je iets te weten over het belang van het gebied voor trekvogels of kun je gekonfronteerd worden met de tegenstrijdige belangen van waterbeheer, landbouw en natuurbeheer.

Je hoeft geen lid te zijn van het IVN en omdat je meehelpt met het beheerswerk zijn de eigen kosten beperkt.

De volgende activiteiten zijn voor de komende periode gepland:

2 t/m 4 juni Pinksterweekend op de biologische dynamisch landbouwbedrijf Land en Bosch.

Kosten zijn ongeveer f20,-.

Zaterdag 6 mei

Fietstocht door de Zaanstreek.

Een uitgebreide folder voor de zomerweken is te verkrijgen op het IVN-kantoor:
Tel: 020- 6228115.

Informatie over de activiteiten van de WvK regio Noord-Holland is te verkrijgen bij:
Pieter Jagtman, Klokkemeet 32,
1566 RJ Assendelft tel: 02987-3189.

IVN opent

"Natuur in Schalkwijk"-fietsroute op 11 juni

Zondag 11 juni 1995 organiseert de Haarlemse afdeling van het IVN een speciale fietsroute door het stadsdeel Schalkwijk.

Van 11.00 tot 16.00 uur kunnen bewoners van Schalkwijk maar ook uit andere delen van de stad en omgeving, terecht voor een georganiseerde fietsroute langs diverse plekken in de wijk. Deze route is voorzien van deskundige uitleg van IVN-gidsen. Het startpunt van de fietsroute zal vermoedelijk bij een van de wijkcentra in Schalkwijk liggen. Daarover komen op een later tijdstip nadere mededelingen in de plaatselijke kranten en op publicatieborden.

De nieuwe activiteiten van het IVN in Haarlem zijn tot stand gekomen naar aanleiding van het thema "Natuur in stad en dorp". Dit thema wordt dit jaar door heel veel IVN-afdelingen in Nederland gebruikt om in eigen omgeving iets nieuws te organiseren met nadruk op de reeds aanwezige natuur. Op deze manier wordt gehoopt op een een nauwere betrokkenheid van bewoners voor hun eigen omgeving.

Schalkwijk wordt niet direct geassocieerd met natuur. Toch toont de natuur zich daar in vele verschillende vormen die zeer de moeite waard zijn bekeken te worden. Daarom nodigen wij de bewoners van Schalkwijk en andere belangstellenden uit om deel te nemen aan de fietsontdektocht. Reserveer zondag 11 juni alvast in de agenda en wacht op het verder nieuws!

Titel : **Een 'Schalkse' Natuurroute**
Subtitel: IVN - Fietsroute door Schalkwijk
Datum: 11 juni 1995
Tijd: 11.00 uur tot 16.00 uur

Tussen deze tijden zijn op diverse plekken langs de fietsroute IVN - gidsen aanwezig om uitleg te geven over de natuur in Schalkwijk

Vertrekpunt: Wijkcentrum Europawijk,
Oostenrijklaan 58
2034 BH Haarlem, Telefoon. 363860
Openingstijden wijkcentrum:
11.00 uur tot 15.00 uur

Plus: Aanwezigheid van Groene Winkel bij wijkcentrum.

Fietsroute: af te halen in wijkcentrum tegen betaling van f1,- tussen 11.00 en 15.00 uur.

Kinderen: zijn ook welkom!
Op drie plaatsen in de fietsroute zijn speciale kinderactiviteiten.

Informatie: Anneke Wegman, Tel. 023-352224.

De paardebloem is een composiet, die overblijvend is d.m.v. een vlezig penwortel die in het voorjaar een wortelrozet maakt. Hij wordt 10-30 cm. hoog en heeft langgerekte, veerspletige bladeren. Van april tot november opent hij elke dag weer na zonsopkomst blijmoedig zijn gele bloemen die, eindstandig, in hoofdjes staan en uit talrijke, nectarrijke lint- of straalbloemen zijn opgebouwd, elk met een stamper en vijf meeldraden. De bloemen staan op een holle, kale, onvertakte steel. De achenen, die voorzien zijn van een schermachtige haarkrans, worden door dewind verspreid. De plant is zelfbestuiver, waardoor hij vele ondersoorten kent. De Nederlandse paardebloem-specialist professor van Soest, komt tot bijna 200 soorten en ondersoorten. Alle delen van de plant bevatten een wit melksap, waarvan de functie onbekend is.

Geschiedenis

Hoewel de plant uitgesproken medicinale eigenschappen heeft, werd hij in de klassieke oudheid niet als zodanig toegepast. Pas in 1546 beschrijft Bock de paardebloem als urinedrijvend middel; enige tijd later roemt Tabernaemontus de wondhelende werking. Sinds de 16e eeuw komt de plant voor in kruidenboeken en wordt sindsdien intensief in de volksgeneeskunst gebruikt. Vroeger dacht men dat de paardebloem ook kanker kon genezen, vandaar de oude benaming cankerbloem. In het begin van de 20e eeuw leeft de belangstelling voor de plant plotseling sterk op en er ontstaat zelfs een "taraxatotherapie" die tot een veel bredere waardering leidt.

eetbare en/of geneeskrachtige kruiden

Paardebloem

(Taraxacum Officinale)

De naam Taraxacum komt waarschijnlijk van Taraxis (een oogziekte) en akeomai (genezen). Er zijn verschillende volksnamen bekend, zoals hondspol, molsla, paardesla, hynstebloem, varkesblom, pisbloom en beddezeeker.

Toepassingen

Maagwijn: bij gebrek aan eetlust en spijsverteringsstoornissen.

Neem van duizendblad, bijvoet, tijm, paardebloem, salie en engelwortel, elk 2 eetlepels en zet dit mengsel 2-3 weken op 0,7 l. rode wijn. Drink (na filtering) per dag een likeurglaasje voor de maaltijd.

Paardebloemthee: bloedzuiverend.

Laat 50 gr. gesneden wortel 5 minuten koken in 0,5 l. water en laat dit 10 minuten trekken. Drink daarvan elke dag 3-5 kopjes (eventueel met wat honing).

Paardebloemkoffie:

Was de wortels goed en snij ze in blokjes. Rooster ze langzaam. Maal ze vervolgens en giet op 1 a 2 eetlepels langzaam 0,25 l. kokend water.

Levermiddel: vermeng een half kopje sap van de verse plant met evenveel warm water en drink dit, verspreid over de dag op.

Paardebloemsla:

125 gr. jonge blaadjes wassen, laten uitdruipen en in een slakom goed mengen met zout, peper, azijn en suiker. Snijd 110 gr. gerookt, doorregen spek in kleine blokjes en laat ze in een pan aanbraden. Over de sla verdelen en garneren met ui-ringetjes.

Paardebloemhoning:

100 gr. paardebloemen uit elkaar halen en de omwindselblaadjes verwijderen. In 0,5 l. water 6 minuten doorkoken, zeven en uitpersen. Sap gedurende 15 minuten met 500 gr. suiker tot siroopdikte laten koken en heet in het glas doen.

Eigenschappen

De jonge bladeren bevatten o.m. vitamine B2 en C en worden als sla verwerkt in salades en soms als onderdeel van een bloedreinigende, versterkende voorjaarskuur. Ook de wortel wordt medicinaal gebruikt: samen met de bladeren is die galen urinedrijvend. Vanwege het hoge gehalte aan bitterstoffen heeft de plant ook een eetlustopwekkende werking en is daarom toepasbaar bij spijsverteringsstoornissen. Door een verbeterde spijsvertering en stofwisseling kunnen ook reumatische pijnen verminderen. Wegens het hoge gehalte aan inuline (20-30%) is de paardebloem ook waardevol voor diabetici. Naast inuline bevat zij o.m. ook looistoffen, hars, rubber, etherische olie en kiezelzuur.

Verzamelen

De hele plant in het voorjaar, nog voor de bloemhoofdjes opengaan. Drogen tot 50°C. Goed beschermen tegen de motten en muizen.

Waarschuwing

Uitzuigen van melksap kan vooral voor kinderen gevaarlijk zijn. Het melksap kan ook bruine plekken op de huid veroorzaken.

Jacq. de Jong

Herdenkingsjaar Jac. P. Thijssse

Op 8 januari j.l. was het 50 jaar geleden dat Jac.P.Thijssse overleed en dat is de reden dat men op Texel het jaar 1995 uitgeroepen heeft tot Thijssse-jaar. De officiële opening daarvan vindt plaats tegen het eind van mei. Er komt een meerdaagse manifestatie op het eiland, in het zeehoncentrum Ecomare wordt een speciale Thijssse-expositie georganiseerd (die na de zomervakantie ook in Bloemendaal te zien zal zijn), er zal een aan Thijssse gewijd boek worden uitgegeven en er wordt een nieuwe fietsroute in gebruik genomen door het karakteristieke oude landschap van Texel.

En dat alles, omdat Jacobus Pieter Thijssse bijna drie jaar lang heeft les gegeven op de Fransche School in Den Burg en nadien regelmatig het eiland bezocht om er te genieten van de schoonheid van de natuur.

Maar ook elders in het land wordt "Nederlands meest populaire doctor", zoals hij wel werd aangeduid na zijn eredoctoraat in 1922, herdacht. Onder meer met een symposium in Artis en in de Universiteit van Utrecht en met een expositie in de Bibliotheek aan de Amsterdamse Prinsengracht.

En, gelukkig, wordt ook in onze regio de nodige aandacht aan Thijssse besteed: in het gemeentehuis van Bloemendaal -de gemeente waar hij ruim 40 jaar gewoond heeft en ook begraven ligt- komt na de zomer de Texel-tentoonstelling en tevens wordt er, eveneens in Bloemendaal, een herdenkingsbijeenkomst georganiseerd, waarbij Henk van Ulsen zal declameren uit werk van Thijssse.

Oók al omdat zijn Hof in onze regio ligt en de stichting Thijssse's Hof eveneens dit jaar het feit herdenkt dat deze grote ingezetene van Bloemendaal 50 jaar geleden is overleden, en bovendien Thijssse jarenlang als docent verbonden is geweest aan het Kennemer Lyceum, is Thijssse dus een "beetje van ons".

Daarom willen wij, naast de vele landelijke publicaties, ook in de Toorts deze herdenking niet ongemerkt voorbij laten gaan.

Jac.P.Thijssse (voor zijn vrienden "Ko") werd in 1865 geboren in Maastricht en, zoals reeds gezegd, op 24-jarige leeftijd tot hoofdonderwijzer benoemd in Den Burg, Texel. Een benoeming waarvoor vrienden en collega's hem beklaagden: Texel was immers in die dagen nog een kaal eiland met grote stukken woeste grond. Toeristen kwamen er niet of nauwelijks, slechts een enkele "veugeltjeskieker" kom men er aantreffen. Maar meester Thijssse trok vaak, gewapend met een polsstok, met zijn leerlingen de vrije natuur in en dat was nieuw voor die tijd. Hij zorgde er voor dat het eieren rapen, en dat gebeurde jaarlijks met tienduizenden tegelijk, in goede banen werd geleid. Staatsbosbeheer was in het begin van de eeuw begonnen met bosaanleg op het eiland, iets waartegen Thijssse fel gekant was: hij wilde de natuur liever z'n eigen gang laten gaan. Het is hem gelukt om enkele plekken waar bebossing gepland was, zoals 'De Geul' en 'De Zandkuil' voor de natuur te behouden. Na er dus drie jaar schoolmeester te zijn geweest, kwam hij regelmatig op Texel terug en ging zich steeds meer Texelaar voelen. In 1927 schreef hij een Verkade-album over het eiland, de eerste in een lange reeks van 18 stuks.

Jac.P.Thijssse, milieubeschermer avant la lettre, werd mede-oprichter van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten; was secretaris van de Vereniging van 1905 tot 1945; maakte, samen met Heinsius en Heimans, de meest bekende Flora van Nederland; verzorgde regelmatig bijdragen over de natuur in het Algemeen Handelsblad en de Groene Amsterdammer, en bleef bij dit alles een bekende Nederlander zonder sterallures.

Toen hij 60 jaar oud was, kreeg Thijssse door de gemeente Bloemendaal de Hof aangeboden die naar hem genoemd is. Eigenlijk, vond hij zelf, zou de heemtuin "Van Eeden's Hof" moeten heten, maar vrienden vonden "Thijssse's Hof" toepasselijker. Het ontwerp is niet van Thijssse, maar van een tuinarchitect en moest een staalkaart zijn van Kennemerlandse biotopen. Dat is het, dank zij soms uiterste krachtsinspanningen, nog altijd. Het is, zoals wij IVN-ers weten, inderdaad een 'Hof van Eden' waar, naast onze eigen exkursies, ook elke eerste zondag van de maand rondleidingen worden georganiseerd, waarbij IVN-ers betrokken zijn. Dat dit nog tot in lengte van jaren mag blijven duren!

Jacques de Jong

Een paar jaar geleden had ik in januari een vakantie geboekt naar een uithoek van de wereld. O, wat hadden mijn collega's een lol: "Zeg Jo, heb je wel een regenpak en een zuidwester?" "Vergeet je laarzen maar niet en je plu!" "Weet je geen adres waar ze ruitewissertjes voor je brilleglazen kunnen maken?" Gelukkig kende ik ze langer dan één dag en zat er niet zo mee. Waar ik al helemaal geen problemen mee had, was het feit dat ik eind mei vrolijk fluitend door de Schotse Hooglanden liep, terwijl menig collega aan de Costa del Zus en Zo verveeld zat te wachten tot de regenfronten waren gepasseerd. Duidelijk een geval van 'wie 't laatst lacht....'

We waren met de bus. Veertig man sterk, inclusief een fantastische chauffeur en een dijk van een reisleidster. Als geen ander kon zij verhalen vertellen die de Hooglanden nog mystieker maakten dan ze er al uitzagen. Zo was er het lugubere verhaal van een lijk dat met kist en al verdween. Terwijl de rouwstoet door de rivier waadde -in die tijd was er nog geen brug- om de vrouw naar haar laatste rustplaats te brengen, sprongen er zalmen op in het water. Wel dra was men de kist vergeten. Toen een uur later alle manden boordevol heerlijke vis op de oever stonden, bleek de kist verdwenen. Na een vruchteloze zoektocht lagen de manden leeg aan de wallekant. Alle zalmen hadden hun reis voortgezet, zo beweerde men. En wat te denken van de verdwijning van het zoveelste Romeinse legioen? Na het overschrijven van de Hadrianusmuur is er nooit meer iets van hen vernomen. Duizenden soldaten onder het vaandel van de adelaar zijn opgegaan in het niets.... Tenslotte zijn er dan nog de enerverende 'ervaringen' met een prehistorisch monster dat naar de naam 'Nessie' zou luisteren.

Vanaf het eiland Mull maakten we een vogel-exkursie. Het was eb en we moesten in het bootje springen, omdat het een meter onder de kade lag. Onze gids was een sympathieke man die Jack heette. Inclusief de kapitein waren we met ons twaalven. Zodra de lunchpakketten veilig in het vooronder stonden,

werden de trossen losgegooid.

Een uur lang was het helder. Met onze kijkers speurden we de smalle rots-richels af. Het broedseizoen was begonnen en aalscholvers en stormmeeuwen hadden het druk met hun eieren. Schol-eksters vlogen rond de boot. De zee-koeten daarentegen dobberden hulpeloos rond. Die hadden zoveel gegeten dat ze voorlopig niet meer konden vliegen. Nu en dan ontdekten we een zeehond in het water en op de rotsen. Opeens doken we een mistbank in en het olijke dobberen veranderde in een woest schudden. Gelukkig werd niemand zeeziek. Wel raakten we uit de koers door de storming en misten daardoor het eiland Staffa. In deze kleine wereld, een ietsiepietsie uit de koers geraakt en met mysterieuze verhalen in het achterhoofd, riep Jack plotseling iets tegen de reisleidster en wees in de verte. Direct was iedereen alert en we tuurden in de aangewezen richting. "Dáár, een Jan van Galen!", vertaalde de reisleidster. "Waar vaart 'ie dan?", vroeg iemand. En een ander galmde: "Ik zie helemaal geen boot!".

Iedereen geloofde stellig dat een soort Flying Dutchman als een phoenix uit zee was verrezen met klapperende zeilen en krakende spanten. Even keek de reisleidster ons ongelovig aan, maar toen verbrak ze de droom door te roepen: "Hij vaart niet, hij vliegt!". Ze bedoelde duidelijk een Jan van gent, maar de vogel...., die was al gevlogen!

Een kwartiertje later verlieten we de mistbank, en een prachtig eiland doemde voor ons op. Het had veel weg van het Paradijs. En dat was het feitelijk ook.... voor de vogels. Nooit hadden we op een idyllischer plekje de lunch gebruikt. Terwijl Jack vertelde dat het eiland Lunga één van de Trishnish eilanden is, volgden wij de vlucht van een aantal papegaaiduikers. "Het eiland is van een hofdame van koningin-moeder Elisabeth"; in overleg met de National Trust of Scotland heeft ze het opengesteld voor publiek", vertelde Jack verder. We zagen de papegaaiduikers weer komen aanvliegen vanuit zee. Boven de rots lieten ze zich gewoon in het gras vallen. Een spectaculaire landing dus. De rots begon ons te lokken; we voelden ons als Kelten die haar zojuist ontdekt hadden. De meegebrachte appel lieten we liggen tot een later tijdstip, we konden niet meer wachten!

Langs het steile grindpad klauterden we

omhoog. Links en rechts zaten zwarte zee-koeten achter of onder rotsblokken te broeden. Om hen niet te verstoren, liepen we langzaam door. Halverwege onderbraken we onze klim. Ook de Keltische vissershuisjes van los op elkaar gestapelde stenen waren interessant. Al honderden jaren trotseerden ze de elementen. Soms woonde er een herder, maar nu huppelden er konijnen rond.

Nauwelijks liepen we weer op het pad, of we hoorden gepiep. Abrupt bleven we staan. Onze ogen speurden de stenen af; waar zat de dreumes? In een holletje tussen wat stenen ontdekten we een bruin balletje veren met twee oogjes en een snaveltje. "Een mantelmeeuwtje", verklaarde Jack. Nu konden we met een gerust hart verder, het beestje liep geen risico vertrapt te worden. Ook boven op de rots was een grasvlakte. We volgden Jack naar de rand en keken in de diepte. Ver beneden beukte de zee op het eiland in, daarboven krioelde het van broedende vogels. Het was er een kabaal van jewelste, maar dat was niet half zo erg als de stank. Die ver-

AWD-WATERSPREEUW EXIT?

Een mooie, vroege januari-morgen in 1994. M'n vaste vogelmaat en ik lopen in de AWD langs het betonnen inwateringskanaal. We zijn op weg van de Oranjekom naar Pietjes Zwarte Veld en naar wat er verderop nog aan moois te vinden of te zien zou zijn. De zon is net over de binnenduintrand heengeklommen en probeert ons, ondanks de tijd van het jaar, al in de rug te prikken.

We hebben deze route gekozen omdat we de waterspreeuw dit jaar nog niet hebben gezien en we vonden dat zijn koddige verschijning ook nu weer niet op onze waarnemingslijst mocht ontbreken.

Plotseling, na het ronden van een flauwe bocht, vliegt er van de waterrand een nog druipe havi- op, die zich vervolgens een eind verderop in een dennenboom gaat zitten droogschodderen. Logische denkers als we zijn, komen we tot de conclusie dat we een havi- bij zijn ochtendbad hebben gestoord. Wel vragen we ons af waarom zo'n beest daarvoor zo'n onhandige plaats als de steile, betonnen binnenwand van dat kanaal uitkiest?

We houden het er maar op dat vogels soms echt niet te peilen zijn en genietend vervolgen we onze weg. Onze nadering verjaagt de havi- uit zijn boom en doet hem met lome slagen in het belendende bos verdwijnen.

dreef ons snel naar veiliger oorden. Deze toch al te gekke dag vond zijn hoogtepunt op het moment dat we allemaal plat op onze buik in het koele gras lagen. Terwijl we het gedrag van de papegaaiduikers bestudeerden, klonk er een vreemd gebrom. Jack vertelde dat dat geluid uit de hollen kwam. De papegaaiduikers deelden hun hol mer lokale konijnen. Het gebrom kwam van de hongerige jonge vogels. De aanblik van deze prachtige vogels met zilveren spierinkjes in hun snavels deed ons bloed sneller stromen. Om zo één te kunnen zijn met de natuur, was het mooiste moment van de dag!

De weg naar beneden ging sneller dan omhoog. Nog half in trance bekeken we de grotten op het eiland Staffa. We kwamen pas weer bij toen we de humor inzagen van het schouwburgje op Mull. Daar pasten hooguit drie mensen op het toneel en veertig in de zaal. Op een bordje boven het loket stond "volgende voorstelling: Pygmalion"....

Yolanda Giling

Zo'n honderd meter verderop wordt het echter nog gekker: geschrokken door onze komst vliegt dezelfde havi- weer op, maar nu midden uit het snelstromende kanaalwater! Dit gaat onze pet werkelijk te boven! Totdat... we zo'n twintig meter verderop, stil, nagenoeg roerloos, alleen af en toe witknipperend met de ogen, een half

verzopen waterspreeuw langs de kant van het water zien zitten. Wel zeven, acht minuten lang krijgen we de tijd om hem in die haast versteende houding door onze kijkers te begluren.

Dan, eerst langzaam maar allengs sneller, komt er weer leven in het lijfje en zodra hij het juiste stereotype knikritme weer te pakken heeft, gaat de waterspreeuw verder met wat zijn dagelijkse beslommeringen wel zullen zijn.

En pas dan vallen ook ons de schellen van de ogen! Wat we daarnet hebben aanschouwd was niet een badderende havi- en een uitrustende waterspreeuw, maar een havi- die, gelukkig tevergeefs, probeerde een fouragerende waterspreeuw te verschalken.

Deze keer is het hem duidelijk niet gelukt, maar ik kan me best voorstellen dat hij het niet bij deze twee pogingen heeft gelaten. Heeft iemand dit jaar daar in de buurt nog een waterspreeuw gezien?

Roelof Boddaert

- * u slakken kunt vangen door 's nachts een lege halve grapefruit omgekeerd op de aarde van uw tuin te leggen? De slakken zullen zich hieronder verzamelen en zijn dan 's morgens gemakkelijk te verwijderen.
- * fruitvliegjes te vangen zijn met een (jam)potje, waarin u overrijp fruit hebt gedaan? Op dit potje plaatst u een (papieren) trechter. De vliegjes gaan wel in het potje, maar kunnen er niet meer uit.
- * motten een gloeiende hekel hebben aan vers krantepapier, laurierbladeren, sinaasappelschillen en peperkorrels? U zou deze zaken daarom kunnen gebruiken als alternatief voor motteballen.
- * u een angel van een insect uit de huid kunt verwijderen door met de botte kant van een mes of een betaalpas zacht over de plek te schrapen? In géén geval proberen de angel te verwijderen met een pincet!
- * snijbloemen langer vers blijven wanneer u ze tevoren in warm water hebt gedompeld, waaraan wat afwasmiddel is toegevoegd? Alvorens ze de vaas ingaan, dient u de bloemstelen eerst wel goed schoon te spoelen.
- * mollen uit uw grasveld te weren zijn door in een mollengang een lege melkfles zó ver in te graven dat de hals nog net boven de grond uitsteekt? Mollen kunnen het geluid dat de wind in die melkfles maakt, niet waarderen en zullen hun heil elders zoeken.
- * bladluizen op uw tuinplanten op de loop gaan als u rondom de voet van de plant een kraag van aluminiumfolie legt?

Zaterdagmiddag om half vier

De lucht is helder deze zaterdagmiddag, strak blauw en er hangt een frisse tinteling, die lekker bijt aan je huid. De zon begint al behoorlijk wat warmte af te geven. Het is allang niet zo dun koud meer aan de strekbalken bij de Oranjekom.

Een kleine groep hardlopers gaat er net tussen uit als ik mijn privé inlooprondje ga draaien. Dat moet ik wel want het mechaniekje wordt wat oud en sleets. Het motortje moet tegenwoordig een beetje rustig warm lopen.

Op een sukkeltje richting watertoren. Handje opsteken tegen een 'duinkonijn': "Ha, die Hans Vader." Achter de watertoren om, een klein, onbekend paadje op. Een eekhoorn wordt verrast, even zit hij star van ontzetting naar dat hollende, ouwe geval te staren en dan roets, weg is ie achter een boom: "Als ik hem niet zie, ziet hij mij ook niet." Het leven is eenvoudig voor een eekhoorn.

In het bos leeft 't van de vogelgeluiden. Merels bieden luidkeels tegen elkaar op: dit is mijn stukkie, opgedonderd allemaal, wegwezen. De Tjif-tjaf is half maart al terug gekomen van zijn tournee en zit nu monotoon zijn nieuwe territorium af te palen. Ook de Fitis is er weer: z'n jubel begint hoog en snel en zakt dan weg in lage, langzame tonen. Sonate in Fitis. In een vogelkers vechten twee roodborsten letterlijk op leven en dood om een eigen gebied.

Het speenkruid is al weer op zijn retour, nog even en dan zullen alle gele bloemen verdwijnen, het blad vergeelt en na een poosje is alles ineens zo maar weg. Niets meer te zien van die zon-aanbidders. Alleen nog maar kleine knolletjes onder de grond: mini-stikstoffabrieken van moeder natuur. Overal groeien nu enorme plukken groen in duizend tinten tussen bomen en struiken. De Vlier en de Kamperfoelie waren er als eersten bij: gauw, gauw, groeien en bloeien voordat de bomen om hen heen al het licht wegnemen en zij geen kans meer krijgen.

Sommige bomen zijn al uitgebloeid. Over een poosje regent het weer uitgebloeide katten. De weg lijkt dan wel een katoenplantage van de grote, witte pluizen. Op sommige stukken ruik je weer de sterke, kruidige geur van de balsempopulier.

Ik draai mijn rondje langs het dammetje. De hop voor het heerlijk, helder Heineken klimt onder tegen het hek op. Over een paar maanden zullen de geurige, groene bellen in trossen op de dam hangen.

Terug bij de strek-palen zijn een paar collega's al wat aan 't loswerken.

AWD, Zaterdagmiddag half vier. Het leven is goed. We gaan lopen.

Evert P. van het Schip

Niet actieve leden; een probleem

Bovenstaande titel doet vermoeden dat deze leden een probleem zijn. Dit stukje gaat echter over de problemen van deze leden.

Niet actieve leden hebben het maar moeilijk; zij kunnen hun stekkie niet vinden bij het IVN. En dat is voor een deel ook wel logisch. De keuze van werkterreinen binnen de groene wereld van het IVN is enorm. Met behulp van onderstaande tekst hoop ik die keuze iets te vergemakkelijken. Ook voor de deelnemers aan de huidige gidsencursus kan dit goed van pas komen.

Wordt nooit specialist:

*een vogelaar kan zijn ei niet kwijt
een vlinderaar ziet ze vliegen
een entomoloog is een miere...
een schelpendeskundige legt op alle slakken zout
een mycoloog zwamt maar over zwammen
en tegen een botanicus is geen kruid gewassen!*

Je kunt je als IVN'er het beste aansluiten bij twee groepen:

*plantenliefhebbers, die gooien de beuk erin
dierenliefhebbers, die vatten de koe bij de horens!*

Jan-Willem van Velzen

Wijknatuurtuin 't Groene Hart

Een natuurtuin in de stad houdt "Open Dag". Op **21 mei** zijn alle leden van het IVN van harte uitgenodigd om eens een kijkje te komen nemen in ons stukje Natuur-in-de-stad. Het is voor de Wijknatuurtuin een dag met een thema. De afgelopen jaren is er telkens iets onthuld, danwel geopend. Nu is er:

"De Wijknatuurtuin daar zit muziek in!"

Er zal een workshop georganiseerd worden waarin muziekinstrumenten gemaakt zullen worden van natuurlijk materiaal. Zowel kinderen als volwassenen kunnen hieraan deelnemen. Verder is er een band met Afrikaanse muziek die voor een gezellige sfeer zal zorgen.

Door de hele tuin zullen kramen staan met verschillende natuur- en milieu organisaties die u informatie kunnen geven, of waar u planten, potten, enz. kunt kopen voor uw tuin. Verscheidene afrikaanse mensen zijn uitgenodigd om voor diverse versnaperingen te zorgen uit eigen land.

Kom eens langs dan maken we er met z'n allen een gezellige dag van! U bent van harte welkom tussen 11.00 en 15.00 uur.

Wijknatuurtuin 't Groene Hart

Oostenrijklaan 58, 2034 BH Haarlem
Telefoon 023-363860

Vogels doen het *vliegend* ⁽³⁾

Hoe wezenlijk vleugels ook mogen zijn voor het vliegen van vogels, het hebben van poten is minstens zo belangrijk voor het functioneren van die dieren. Zonder poten zouden vogels zagezegd geen poot aan de grond krijgen. De mate van ontwikkeling en de vorm van zo'n onderstel hangt sterk af van de vraag of we te maken hebben met een vogel die langdurig in de lucht verblijft of slechts met korte tussen-

pozen. Aan de hand van een paar voorbeelden kan dit worden verduidelijkt.

De gierzwaluw is zo'n voorbeeld van een vogel, die meestal lang in de lucht op insecten jaagt, hij doet zelfs tijdens de vlucht af en toe een dutje. Bij zo'n gedrag heb je niet zo'n behoefte aan een krachtig onderstel. De pootjes van het diertje zijn zeer kort en tener gebouwd met aan de voet vier tenen, die alle vier naar voren gericht staan. Ze hebben een z.g. klemvoet, waarmee ze gemakkelijk tegen muren op kunnen uitrusten.

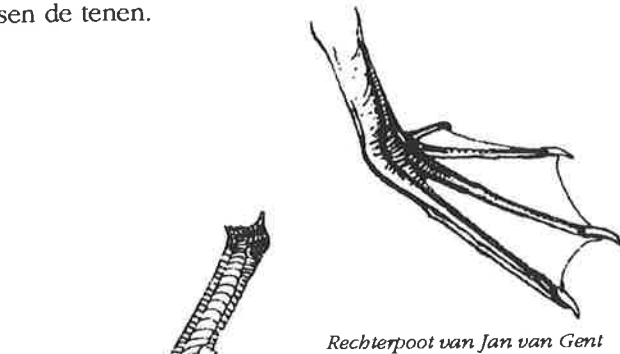
Een ander voorbeeld uit een geheel andere orde van vogels zijn de albatrossen. Stormvogels zijn bijvoorbeeld uitstekende vliegers, die langdurig boven zee kunnen blijven vliegen met hun slanke vleugels. Op het land bewegen ze zich tamelijk onbeholpen voort. Een struisvogel daarentegen is op vlieggebied een onbeholpen prutser maar is wel bijna één en al poot, waarmee hij in vlakke terreinen lopend geweldige snelheden kan halen.

Het is niet toevallig, dat in vogeldeterminatieboeken vaak wordt uitgegaan van een primaire indeling in drie groepen, gebaseerd op de verschillen in bouw en functie van de poten van vogels.

Zo wordt onderscheid gemaakt tussen vogels met zwempoten, vogels met waadpoten en vogels met gangpoten. Kennelijk zijn de poten in hun onderscheidende vormen een herkenbaarder kenmerk dan bv. vleugels of snabels.

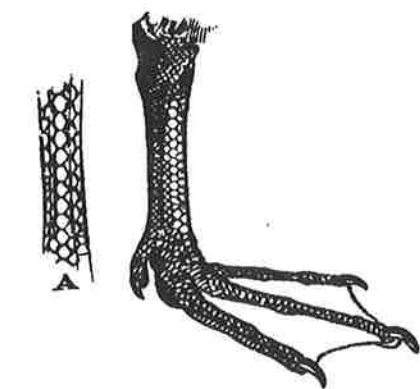
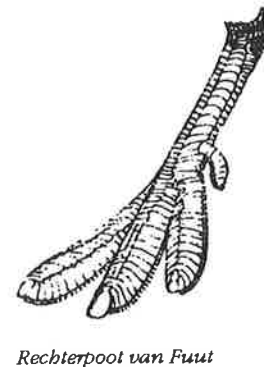
We zullen dan ook deze drie hoofdgroepen wat nader bekijken en aan de hand van een aantal karakteristieke voorbeelden toelichten.

Vogels met zwempoten, het woord zegt het al, zijn gebouwd om (ook) goed te kunnen zwemmen. De poten zijn stevig, kort, achteraan het lijf geplaatst en de voeten zijn voorzien van zwemvliezen of lobben tussen de tenen.

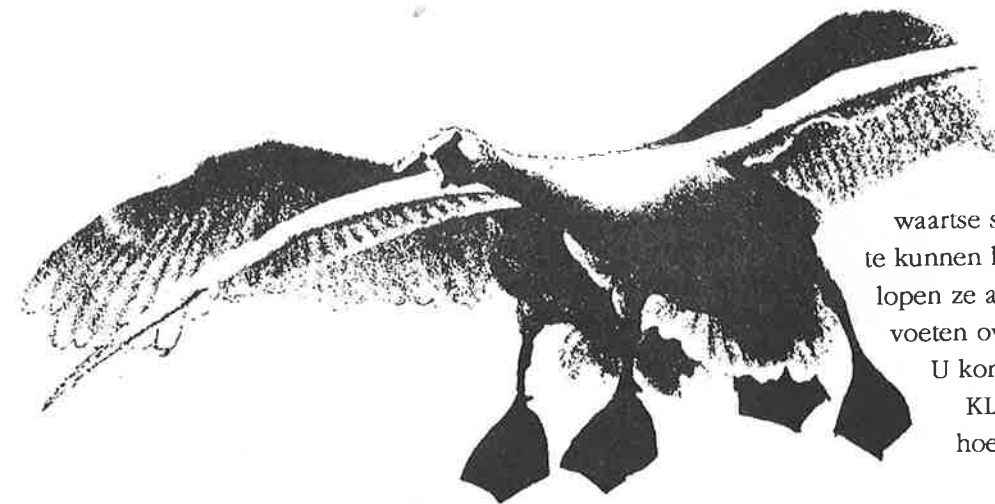
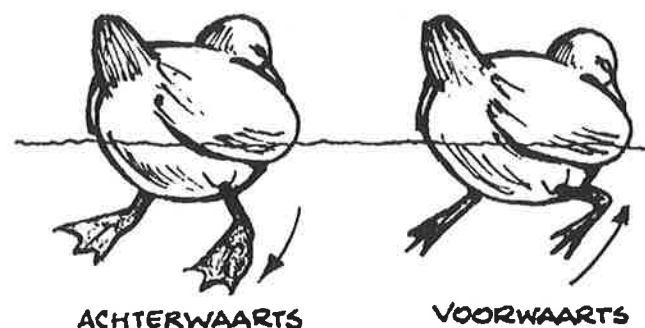

Dat zwemmen gaat eigenlijk op bijzondere wijze in zijn werk. De vogels maken met hun poten roeibewegingen. Bij de achterwaartse slag staan de voeten gespreid om een zo

groot mogelijk oppervlak te hebben om zich naar voren af te zetten; bij de voorwaartse slag worden de tenen met de zwemvliezen samengevouwen (denk aan het samenvouwen van een paraplu). Daardoor onderwinden de poten weinig weerstand in het water en worden dus zo min mogelijk in hun vaart afgeremd.

Linkerpoot van Kleine Rietgans

Zwanen, ganzen en tafeleenden zijn door hun plompere bouw en hoger gewicht genoodzaakt eerst een zekere voorwaartse snelheid te ontwikkelen alvorens te kunnen loskomen uit het water. Daartoe lopen ze al klapwiekend met gespreide voeten over het water (zie fig 7).

U kon onlangs in reclamespots van de KLM prachtige opnamen zien van hoe zwanen starten en landen.

Een andere, niet minder belangrijke functie van zwempoten komt aan de orde bij het landen op en het opstijgen vanaf het water. Bij het landen strekken zwemvogels hun poten naar voren, de tenen

wijd uitgespreid zodat de zwemvliezen mooi strak gespannen staan. Zodoende hebben dergelijke vogels een mooi stel waterski's, uitstekend geschikt om, alvorens met hun buik in het water te plonzen, even over het wateroppervlak te glijden en de neerwaartse beweging op te vangen.

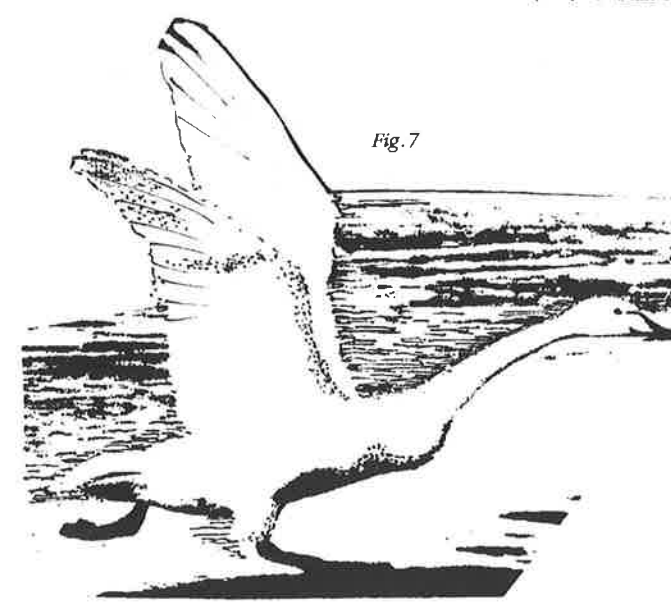

Fig. 7

Bij het opstijgen zijn afhankelijk van de soort zwemvogels nog wel markante verschillen op te merken. Talingen en wilde eenden, die vrij slank gebouwd zijn, kunnen vrijwel verticaal opstijgen.

Vogels met waadpoten hebben lange poten zonder veren op het scheenbeen en in het algemeen hebben ze geen zwemvliezen of lobben tussen hun tenen (flamingo's vormen hierop een uitzondering).

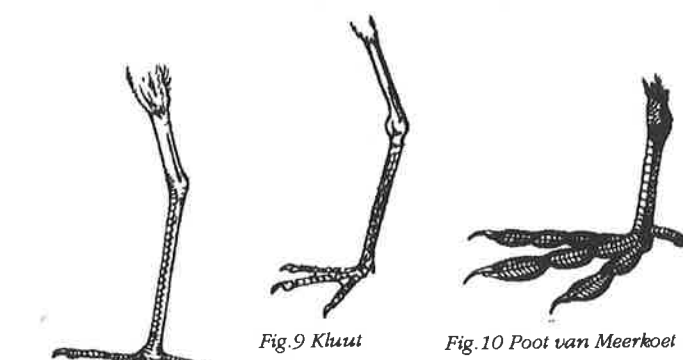

Fig. 9 Kluut

Fig. 10 Poot van Meerkoet

In de figuren 8, 9 en 10 zijn voorbeelden van dergelijke vogelpoten aangegeven van resp. de blauwe reiger, de kluut en de meerkoet.

Karakteristiek voor vogels die tot de groep behoren die is toegerust met waadpoten is dat zij door ondiep water kunnen waden op zoek naar voedsel zoals visjes, kikkers, waterinsekten etc.

De laatste van de drie groepen vogels is die van de vogels met gangpoten. Deze zijn tot aan of over het hielgewrichtsbeen van veren voorzien. Er zijn noch zwemvliezen, noch lobben tussen de tenen aanwezig. De benaming van deze groep vind ik niet zo overtuigend, immers bij alle vogels worden de poten gebruikt om te gaan. Maar wat zou het: "What's in a name?" De groep van vogels met gangpoten is groot ten opzichte van de andere twee. Een groot aantal z.g. orden behoren tot deze groep zoals de roofvogels, hoenders, uilen, schreeuw- en klimvogels, zangvogels, duiven, koekoeken, spechten en gierzwaluwen. Enkele voorbeelden van poten, die sterk karakteristieke kenmerken hebben, zullen we de revue laten passeren. Het is ook niet noodzakelijk om alle vogelorden uit deze groep te behandelen omdat van vele vogelsoorten vorm en functie van de poten nagenoeg gelijk zijn.

In figuur 11 is de poot van een buizerd afgebeeld: fors gebouwd, krachtig, drie tenen naar voren wijzend, één teen naar achteren en voorzien van vlijmscherpe kwartcirkelvormige nagels. Dergelijke poten treffen we bij elke roofvogel aan. Met zulke gevaarlijke wapens aan boord is elk geslagen prooidier ten dode opgeschreven. In de TV-serie "Roofvogels" hebt u kunnen zien hoe een bui-

zard met een konijn als prooidier omgaat.

Fig. 11 Poot van Buizerd

Hoenders hebben korte krachtige poten, uitstekend geschikt om de grond open te krabben en voedsel te zoeken zoals zaden, insecten en wormen (zie fig. 12).

Fig. 12 Poot van Korhoen

Bij uilen doet zich nog een bijzonderheid voor met betrekking tot de tenen.

Fig. 13 Poot van Ransuil

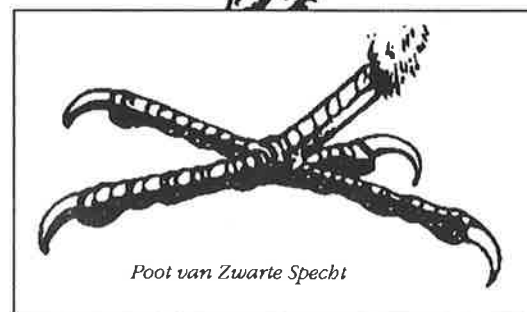
Ze hebben namelijk een buitenteen, die naar opzij en naar achteren gedraaid kan worden. Zo'n teen wordt een keerteen genoemd.

Een muis in een uileklauw heeft geen schijn van kans om aan zijn dodelijke greep te ontkomen. Bij de schreeuw- en klimvogels zijn weer andere aan het gebruiksdoel aangepaste pootvormen waar te nemen.

Zo hebben spechten twee voorwaarts en twee achterwaarts gerichte tenen, een z.g. klimvoet. Samen met de stevige staart als steun kan een specht met gemak tegen de ruwe schors van bomen omhoog klauteren.

Grote bonte specht

Poot van Zwarte Specht

Na dit potige relaas zal het de lezer niet verbazen dat ik geen poot meer heb om op te staan. Ik wilde het dus hier maar bij laten.

Theo Litjens

12e IVN-Zomerweek

Nationaal Park Schiermonnikoog

Van zaterdag 29 juli t/m zaterdag 5 augustus 1995

Onderstaand stuk werd mij op mijn verzoek door het landelijk bureau van het IVN toegestuurd om het te laten plaatsen in ons eigen blad. Van de twaalf kampen heb ik de laatste drie meege-maakt: Drente-Dwingelerveld, de Veluwezoom en de Peel. Het waren heerlijke weken. Allemaal mensen met dezelfde interesses. De omgeving, de grond, de plantengroei en nog veel meer werd op IVN-manier doorgespit.

Dit kamp zal ook wel aangekondigd staan in het voorjaars-nummer van "Mens en Natuur", maar het leek me goed er op deze manier wat meer de aandacht op te vestigen. Je ziet de dingen wel eens over het hoofd en dat is jammer, want het is zo leuk! Ik weet echter niet of ik dit jaar mee kan. Ik hoop namelijk een week vóór 19 juli oma te worden. Komt het kindje "op (zijn) tijd" of vroeger, en alles is goed, dan ga ik graag mee. Men wil proberen of ik op het laatste ogenblik nog geplaatst kan worden. Als alles is volgeboekt, heb ik pech gehad. Ik ben er dus bij gebaat als er voor mij nog een bedje overblijft... Maar laat je door mij niet weerhouden!

Loes van den Berg

De Zomerweek

De 12e IVN-Zomerweek is er voor de IVN-er die alleen of samen met het gezin, vriend of vriendin een actieve en gezellige week wil beleven. Men kan een keuze maken uit een natuur- of creatieve bezigheid of alleen op pad gaan. De kinderen hebben hun eigen (leef-

tijdsgroep. We verblijven in een kamphuis "Eureca". Dit is een verbouwde boerderij. Er zijn 7 slaapzalen voor 10 tot 25 personen, en ook 7 recreatieruimten. Centraal in het gebouw zijn goede sanitaire voorzieningen. Het is dit jaar

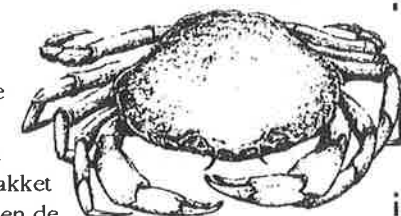
niet mogelijk om te kamperen. Naast de boerderij komt een barent, die door ons zelf beheerd wordt. Er is een ruime fietsenstalling bij de ingang van het terrein. Verder een volleybalveld en grasvelden waar de jeugd zich kan uitleven. Bij de ingang is een telefooncel (met kaarten?). De auto's laat u achter op een parkeerterrein in Lauwersoog, want die zijn op het eiland taboe. Van daaruit gaan we met de boot naar Schiermonnikoog.

Algemene informatie

Zaterdag maken de deelnemers kennis met elkaar, de staf en alle medewerkers. Zondag verkennen we het eiland op de fiets en maken we kennis met cursusleiders en hun cursussen.

Op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag zijn er cursussen voor de

volwassenen overal verspreid op het eiland over allerlei onderwerpen. In kleine groepen wordt de natuur beleefd en onderzocht. De kinderen hebben een programma in hun eigen leeftijdsgroep. Woensdag is een vrije dag. Zaterdag gaan we met de boot terug naar de vaste wal. Voor liefhebbers is er 's avonds ook een programma. Cursussen en avondprogramma's zijn niet verplicht.

Keuken

De kookploeg verzorgt elke dag het ontbijt en een warme maaltijd. Tijdens het ontbijt maakt u een lunchpakket klaar voor de volwassenen en de kinderen. Een speciaal dieet is niet mogelijk. Wél is er de keuze uit de "normale" keukens met vlees of de vegetarische keukens. Iedere dag helpen een paar deelnemers met de keukens afwas, tafels dekken en afruimen, schoonmaken van toiletten, douches en keukens. Ook de oudste jeugd helpt mee. Wanneer u aan het eind van de middag of 's avonds van een drankje wilt genieten, dan staat de bar tot uw beschikking.

Deelnamekosten

Deelnamekosten zijn inclusief overnachtingen, alle maaltijden, kinderbegeleiding vanaf 4 jaar, cursussen en het avondprogramma. Exclusief zijn de overtocht, het huren van een fiets en de drankjes aan de bar.

Volwassenen vanaf 14 jaar en ouder f400,-
Kinderen 7 t/m 13 jaar f300,-
Kinderen 4 t/m 16 jaar f150,-

Kinderen van 0 tot en met 3 jaar kunnen niet mee. Er is nauwelijks sprake voor hen om de doelstellingen van de Zomerweek te bereiken. Bepalend voor deelname is de leeftijd tijdens het kamp. Deelnemers met een minimum inkomen kunnen, in overleg, voor korting van 15% in aanmerking komen.

Overige voorwaarden, wijze van betaling en informatie vindt u op onze folder en het aanmeldingsformulier.

U kunt voor informatie, de folder en een aanmeldingsformulier terecht bij Christine Tamminga.

Opgave

Opgave is mogelijk door het aanmeldingsformulier zo spoedig mogelijk terug te sturen naar:

Christine Tamminga, Waldecklaan 31, 1213 XV Hilversum, Telefoon 035-831065

Voor iedere deelnemer moet een apart aanmeldingsformulier opgestuurd worden. Het programmaboekje wordt u ongeveer een maand voor aanvang van de zomerweek toegezonden.

Bekende en onbekende lezers

Als je niet meer zo lekker "in de duinen kunt struinen", zoek je je bezigheden meer binnenshuis. Gelukkig is lezen nooit een straf voor me geweest en bij het lezen van gedichten zit ik vaak gewoonweg te genieten. Bij gedichten over de natuur beleef je je "buiten-ervaringen" vaak nòg eens en wordt die ervaring daardoor soms verrijkt. Je kijkt nu door de ogen van een ander en dat geeft je soms "een andere kijk" op je omgeving.

Voorheen gebruikte ik gedichten vaak als opening of afsluiting van een lezing of van een les op school. Ook tijdens een pauze van een excursie kan een gedicht of een gedeelte daarvan dat betrekking heeft op de omgeving, iets extra's geven aan de wandeling. Ik kan me zelf een uitgezette route of een tentoonstelling naar aanleiding van een aantal gedichten voorstellen.

In verband met 750 jaar Haarlem leek het me daarom toepasselijk een gedicht aan jullie door te geven over een "Aerdenhoutsche en Overveensche duinwandeling". Dit gedicht stamt uit de 17e of 18e eeuw, de maker ervan is onbekend. Maar, net als wij, loopt hij volop te genieten van de natuur, die hij dan ook uitgebreid beschrijft.

Ik ben zo vrij geweest de laatste twee coupletten weg te laten, omdat die niets met de beschrijving van de wandeling te maken hebben en een soort afsluitend gebed vormen. tot slot: het gedicht is afkomstig uit de bundel "O Holland schoon" van M. A. Prick van Wely.

Marisca van der Eem

AERDENHOUTSCHE EN OVERVEENSCH DUINWANDELING

STEMME: *Als het begint*

Ik ging op enen morgen
Al door de Aerdenhout
Daar zag ik onverborgen
Gods werken menigvoud:
De vogelkens zongen en maakten vreugd
De konijntjes liepen in 't wilde
Mijn hart was zeer verheugd.

Ik zag daar bloemkens spruiten
Van velerlei kleur,
Kruiden goed van virtuten
En daar toe goed van geur;
Ik ging hem loven, alleen waardeur
Zij uit de aarde spruiten
En staan in haren fleur.

Ik zag de duinen hooge
Daar voor de zee gesteld,
O! God! door uw vermogen
Beletten zij 't geweld
Al van de baren woest verstoord;
Gij hebt gesteld haar palen
Dat zij niet konden voort.

De duinen waren droge
Daar bij de vruchten groen:
Dit ziende voor mijn ooge
Dacht ik op dat seizoen:
't Is immer waar dat de Huisman¹ zaait
God moet de wasdom geven,
Of daar wordt niet gemaait.

Langs duin ging ik spanceren
Zo voort naar Overveen.
En zag naar mijn begeren
Gods werken groot en klein.
Erwt en bonen stonden daar groen,
Ook tarwe en rogge bij dezen
Om ons daar mee te voën.

Ik zag dat vlas met blommen
Dat stond zeer fraai en net,
Daar 't lijnwaad af moet kommen,
Langs Duin, zo maakt men 't wit,
Daar uit loopt water als een fontein,
Zodat men 't garen en laken
Daar maakt schoon, wit en rein.

Ik kwam aan een riviere
Daar men dat water haalt,
Daar men van brouwt het biere,
Zodat daar niet en faalt
Van dat ons dient tot onderhoud;
Ik zag de garst daar groeien
Daar men van maakt het mout.

Ik zag ook met verblijden
Vrouwkens (dat is gewis)
Van Zandvoort komen rijden
Naar Haarlem met de vis,
Al uit de zee zeer vers en goed,
Doen loofd' ik God den Heere
Daar 't al van komen moet.

Uit Duin ben ik gescheide,
Daar zag ik zeer pleisant
Veel beesten in de weiden,
God geeft ons abundant
Boter en melk, ook zuur en zoet,
Ook velerlei kazen
't Komt ons in overvloed.

¹ boer

Wijzigingen ledenbestand

Nieuwe leden

L.J.M. van Baaren
Claus Sluterweg 27
2012 WL Haarlem
tel: 295601

Dhr. R.A. v.d. Berg
Middenweg 15
2033 MC Haarlem
tel: 271683

Dhr. H. Flokstra
Italiëlaan 141
2034 BZ Haarlem
tel: 368188

Mw. E. de Gelder
Ruysdaelstraat 20
2021 EN Haarlem
tel: 270177

Mw. L.J. Hartgring
Kleverlaan 133
2023 JD Haarlem
tel: 253553

Mw. M. Kramer
Harmenjansstraat 57
2031 XB Haarlem
tel: 359126

H.W. Leloux
Alexanderstraat 8
2011 VE Haarlem
tel: 310495

Dhr. P.C. Meeteren
H. Mulierstraat 31
2024 VC Haarlem
tel: 271475

Mw. R. Pennekamp
Dr. J.G. Metserstraat 26 A
2041 HC Zandvoort
tel: 02507- 19559

Dhr. B. van Soest
Duinlustweg 16
2051 AA Overveen

Mw. A. Witjas
Churchilllaan 44
2012 RP Haarlem
tel: 281456

Nieuwe donateurs

Mw. S. de Haan
Potgieterstraat 22
2032 VP Haarlem

R. Hoekstra
Bennebroekerlaan 27
2121 GR Bennebroek
tel: 02502- 48792

Mw. D. Tjalsma
L. Reaellaan 30 II
2024 BH Haarlem

Opgezegd

Dhr. L. Bleeker (L)
Dhr. D. van Galen (L)
Dhr. J.B. v. Hall (D)
Dhr. M.M. Pijper (L)
Mw. Sanders- v.d. Dussen
Dhr. A.G.M. Tel (L)
Dhr. J.J. Vos (L)
Mw. E. de Wilde (D)

Adreswijziging

Mw. A. de Boer (L)
Nieuw:
Oranje Nassaulaan 96 A
2051 HS Overveen
tel: 253896

Mw. P. Brouwer (D)
Nieuw:
v. Egmondstraat 28 R
2024 XN Haarlem
tel: 273793

Mw. H.A. Hasselaar (D)
Nieuw:
Dr. Dirk Bakkerlaan 1
2061 ET Bloemendaal
tel: 270973

Dhr. D. de Leur (L)
Nieuw:
Veen en Duin 101
2061 XD Bloemendaal

Mw. J. Molendijk (L)
Nieuw:
Delflaan 453 III
2025 LZ Haarlem

Dhr. J. Püttmann (L)
Nieuw:
J. van Maurikstraat 7
2032 XT Haarlem

Mw. M.E. Romijn (D)
Nieuw:
Engelandlaan 440
2034 NN Haarlem

Dhr. H. Schokkenbroek (L)
Nieuw:
Ign. Bispincklaan 58
2061 EP Bloemendaal

A. Weerman (L)
Nieuw:
Emmalaan 3
2015 BS Haarlem
tel: 325866

Mw. G. v. Winkoop (L)
Nieuw:
Schiplaan 596
1974 LE IJmuiden

Overige wijzigingen
Mw. L. de Boer
Dahlialaan 29
2111 ZM Aerdenhout
wordt donateur

Dhr. R. Effern
Biallosterskilaan 11
2071 SE Santpoort-Noord
wordt huisgenoot lid

Mw. E. de Gelder
Ruysdaelstraat 20
2021 EN Haarlem
wordt donateur

Mw. I. Kloeg
Bramenvlak 29
1974 XS IJmuiden
wordt donateur

Dhr. S. Kootwijk
Hallsteinererf 5
1963 AC Heemskerk
wordt donateur

Dhr. H.H. Meijer
Heuvelweg 15
1981 LV Velsen-Zuid
wordt donateur

Mw. A.S. Spaargaren
B. Floriszstraat 59 I
1071 VB Amsterdam
wordt donateur

Michiel vindt Roodschildje

Het was op een prille voorjaarsochtend dat de zon op de jonge blaadjes van de citroenmelisse scheen en Michiel in de voortuin aan het spelen was.

Roodschildje voelde de hoe de zon zijn lijfje verwarmde en langzaam werd hij wakker uit zijn lange winterslaap. De hele winter had hij onder de dorre blaadjes gelegen net als zijn broertjes en zusjes. Andere vriendjes en vriendinnetjes waren diep weggekropen in spleten en kieren van Michiel's huis.

Roodschildje had honger en was op zoek naar luizen die vaak op de planten te vinden waren.. Hopelijk tilde Michiel hem nu niet op want zijn maagje knorde zó erg. Michiel

was een leuk jongetje maar ook dol op allerlei kleine beestjes, net als Roodschildje. "Mama, mama, hoorde hij hem al roepen, kom eens ik zie een lieveheersbeestje". En ja hoor, Roodschildje voelde zich al opgetild door twee grijpgrage vingertjes. Het enige wat Roodschildje nu kon doen was zich muisstil houden met zijn pootjes ingetrokken. "Kijk mam, hoorde hij Michiel trots zeggen, "ik heb het eerste lieveheersbeestje gevonden". "Oh is hij dood, hij doet niets meer?" Michiel draaide en draaide

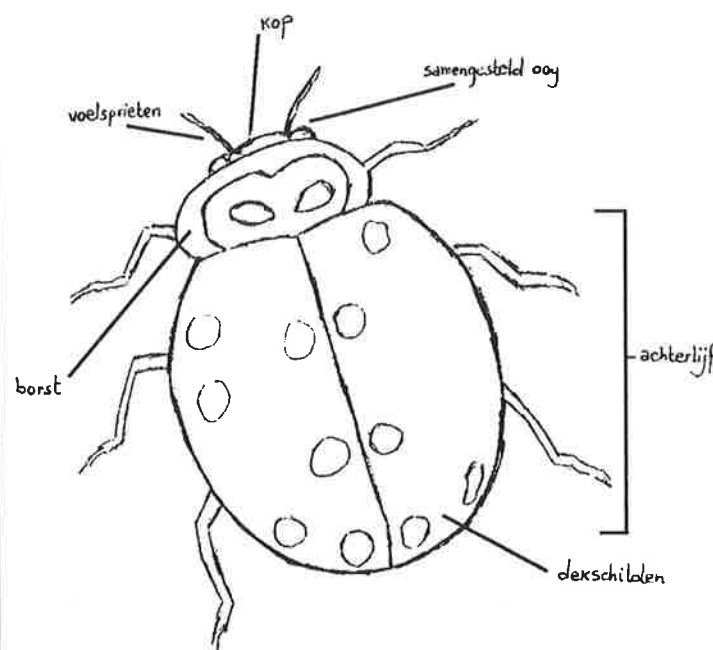
Roodschildje om en bekeek hem aandachtig. "Nee hoor", zei mama geruststellend, dat doet hij omdat hij denkt dat er gevaar

dreigt". "Je zult zien, dat wanneer je hem terugzet of over je hand laat lopen, hij wegvliegt want hij heeft vleugeltjes". "Jij vindt 't immers ook niet leuk om telkens opgepakt te worden". Dáár had mama gelijk in, dat vond Michiel zelfs helemaal niet leuk, maar hij vond lieveheersbeestjes zo lief! "Wordt het nu gauw lente mam?", vroeg Michiel. "Vast", zei mama. "Zo gauw als de aarde warmer wordt en de winter voorbij is komen ze tevoorschijn".

"Ze eten de luizen van de planten en daar zijn we heel erg blij mee anders zouden de planten dood kunnen

gaan". "Weet je mam, deze is vier jaar want hij heeft vier stippen". "Dat zeggen de mensen vaak hé Michiel, er zijn ook lieveheersbeestjes met twee of zelfs met zeven stippen en er zijn er ook die 'n hele andere kleur hebben". Die middag gingen Michiel en zijn moeder naar de bibliotheek waar ze boekjes leenden over het lieveheersbeestje. Op de plaatjes zag Michiel allerlei andere lieveheersbeestjes, zelfs gele met zwarte stippen; hij wist niet dat er zoveel verschillende bestonden!

Lieveheersbeestjes

Lieveheersbeestje, lieveheersbeestje, vlieg gauw naar huis; in brand staan je kinderen, in brand staat je kluis.

Bij dit rijmpje hoort een verhaaltje:

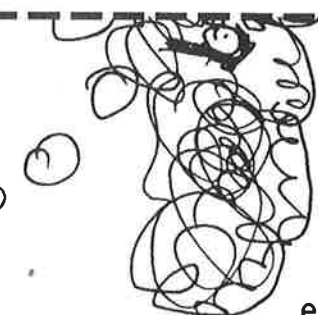
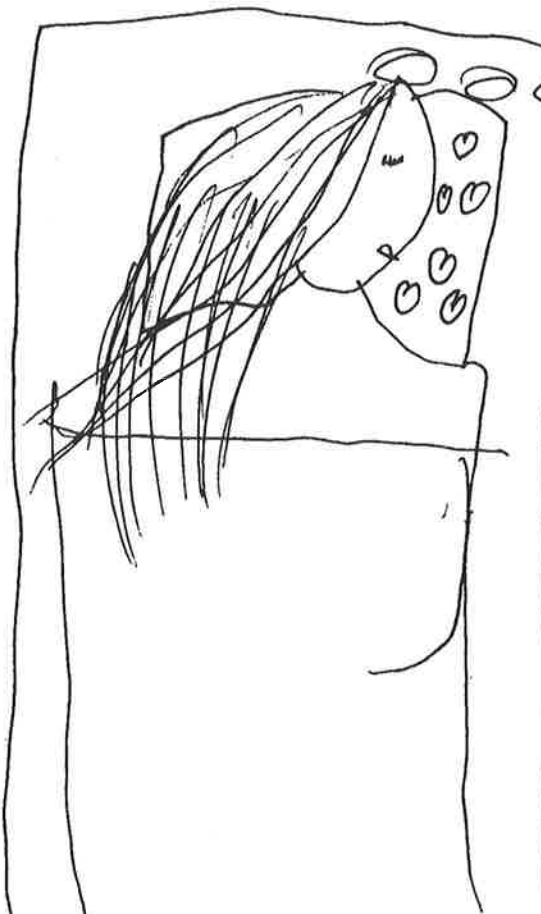
Het Lieveheersbeestje werd aangetroffen op akkers waarop hop werd verbouwd. Als de hop geplukt was, werden de hopplanten verbrand. En omdat het lieveheersbeestje de bladluizen at, die een plaag waren voor deze planten, zongen de mensen dit liedje om de kevertjes te waarschuwen voor het vuur. Omdat ze de boer hielpen bij de bestrijding van een plaag werden ze in Engeland de kevertjes van Onze Lieve Vrouw genoemd; een geschenk van Maria. "Lievevrouwebeestje!" In Nederland werd het "Lieveheersbeestje".

Floris is al vroeg opgestaan. Vandaag is de grote dag aangebroken. Hij is nu 7 jaar geworden en zijn vader heeft hem verteld dat hij grootse plannen met hem heeft.

Hij bekijkt zichzelf een in de spiegel. Het lijkt warempel wel dat hij gegroeid is, net als zijn haren, die hij halflang tot op de schouders draagt.

Hij kijkt uit het raam en ziet de horigen van het kasteel al druk doende met het werken op het land. Met de schoffel zijn ze de aarde aan het losmaken terwijl verderop tegen de heuvels de schapen met de herders op weg zijn naar grazige weiden. Hij ruikt de geur van brood dat de bedienden aan het bakken zijn in de grote houtkachel in de keuken.

Vandaag zal zijn vader hem meenemen. *Maar het is vóór dat hij zijn laarzen aan trekt zijn zoon stont in de gang en kwam een jonkvrouw langs. Ze zei: goeiedag zij ze de zoon schatte er hiks van. zijn vader kwam terug heb je haar gezien? wie die jonkvrouw ja zij zei hij kom dan gaah we op ons paart? ja*

Ridderwandeling op Caprera

Ondanks de buien en het koude weer

waren er toch enkele ridders en jonkvrouwen die met ons de ridderwandeling gelopen hebben. Een aantal kinderen had net op school over de middeleeuwen gehoord, dus zij konden ons een aantal dingen vertellen.

Gelukkig was er één jonkvrouw die het verhaal over Floris af heeft gemaakt en ze heeft er ook nog bij getekend. Héél leuk om te lezen Renée, zo te zien vinden de ridder en de jonkvrouw elkaar erg lief. Ga zo door, dan kun jij misschien nog eens verhaaltjes schrijven voor ons blad!

Groetjes van Anne-Marie

De Heimanshof

1 ha natuurtuin, gelegen aan de Wieger Bruinlaan 1 te Hoofddorp.
tel. 02503 - 16736, 02508 - 1158, 023 - 246243.

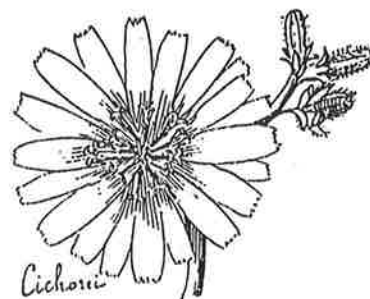
Geopend: op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur,
en in het eerste weekend van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur.

op zaterdag én zondag is er één lezing van 14.30 tot 15.30 uur.

PROGRAMMA

t/m augustus 1995

mei 6 en 7 De ooievaar in Nederland D. A. Heijungs, Zutphen

De Heimanshof 20 jaar

juni 3 en 4 Wilde plantentuin De Heimanshof 20 jaar!!!
Feestweekend met ambachtelijke- en milieumarkt,
rondleidingen, voor elk wat wils, kortom FEEST!!!!!!

juli 1 en 2 De Heimanshof in zomertooi
rondleidingen Ton Engelman en de vriendenkring
14.00 uur, een kwartiertje proza en poëzie
buttons maken van gedroogde bloemen
Tentoonstelling schilderijen van De Heimanshof

augustus 5 en 6 De Heimanshof, daar raak je niet op uitgekeken!
rondleidingen Ton Engelman en de vriendenkring
14.00 uur gedichten en verhalen
buttons maken van gedroogde bloemen

5 t/m 13 Tentoonstelling van werk van Jan van Wijngaarden
open van 11.00 tot 16.00 uur

Exkursieprogramma Voorjaar-Zomer 1995

Vereniging voor Natuur- en Milieuedukatie, afdeling Haarlem en omstreken
Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel. 023-331557

Vogelzangexcursie

Dinsdag 2 mei, Kennemerduinen.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Bleek en Berg, Bergweg Bloemendaal.

Duur: 2 uur. Toegangkaart verplicht. Kijker aanbevolen.

Informatie: Eric van Bakel, 023-393507.

Excursie Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden

Woensdag 3 mei, Thijsse's Hof.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Thijsse's Hof, Mollaan (achter het Pannekoekenhuisje), Bloemendaal

Duur: 2 uur. Deelname uitsluitend na aanmelding (tot 1 week ervoor) bij:

Ineke Bettink, Molenaerstraat 26 zwart, 2023 EK Haarlem, Tel. 023-254995.

Evenement "Natuurlijk Tuinieren"

Zaterdag 6 mei, NMC Ter Kleef.

Jaarlijks NMC-evenement, te bezoeken van 11.00 tot 16.30 uur, Kleverlaan 9, Haarlem.

Diverse activiteiten (waaronder plantenverkoop) door meerdere organisaties.

Het IVN is aanwezig met de Groene Winkel.

De beschreven fietsroute "Wegen voor de natuur" en een natuurspad voor kinderen zijn in de winkel verkrijgbaar. Informatie: NMC Ter Kleef, 023-258181.

Spaarnwoudedag

Zondag 7 mei

Nieuw evenement in plaats van de jaarlijkse Polderdag.

De activiteiten worden in de komende jaren verder uitgebreid.

- 7.30 uur, Hekslootpolder, Weidevogelexcursie i.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en Vereniging Behoud de Hekslootpolder.
Vertrek: Hoek Vondelweg/Spaarndamseweg, Haarlem-Noord.
Duur: 2,5 uur. Kijker aanbevolen. Informatie: Fred Hagens, 023-312427.
- 13.00 uur, Fietsexcursie Spaarnwoude. De route voert door het 1000 jaar oude Veenweidelandschap van Dijkland. De tocht wordt onderbroken voor een bezoek aan Molen de Veer en Zoogkoeien boerderij De Koningshoeve.
Vertrek: PTT-toren, Oude Weg, Waarderpolder, Haarlem.
Duur: 3 uur. Informatie: Theo Litjens, 023-280173.

Vogelzangexcursie

Vrijdag 12 mei, Middenduin.

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Kijker aanbevolen.

Informatie: Eric van Bakel, 023-393507.

Kinderexcursie

Zondag 14 mei, De Hartekamp.

Voor kinderen van 4 t/m 9 jaar (ouders gaan niet mee).

Vertrek: 11.00 uur, Hoofdgebouw, Herenweg, Heemstede.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Ans Boogers, 023-312902.

Deelname aan de activiteiten is gratis. Voor eventuele toegangskaarten dient men zelf te zorgen. Aanmelden voor de activiteiten is niet nodig! Behalve als anders staat aangegeven. De activiteiten gaan altijd door! Bij de activiteiten zijn honden niet toegestaan! Om parkeeroverlast op de terreinen te voorkomen, wordt men verzocht om gebruik te maken van de fiets of het openbaar vervoer.

Kinderexcursie Bomen

Zondag 28 mei, Haarlemmerhout.

Voor kinderen van 4 t/m 9 jaar (ouders gaan niet mee).

Vertrek: 11.00 uur, Ingang kinderboerderij, Haarlemmerhout, Haarlem.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Hetty van Halder, 023-246488.

Excursie Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden

Donderdag 8 juni, Thijsses Hof.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Thijsses Hof, Mollaan (achter het Pannekoekenhuisje), Bloemendaal.

Duur: 2 uur. Deelname uitsluitend na aanmelding (tot 1 week ervoor) bij:

Ineke Bettink, Molenaerstraat 26 zwart, 2023 EK Haarlem, Tel. 023-254995.

Landelijke IVN-dag / Natuur in stad en dorp

Zondag 11 juni, Fietsroute door Schalkwijk.

Onder de naam "Een Schalkse Natuurroute" is een beschreven fietstocht samengesteld. De route kan op eigen gelegenheid worden gereden. Enkel vandaag geven IVN-gidsen, op aangegeven plaatsen onderweg, uitleg over de meest interessante natuurplekjes in de wijk. Deze dag kan de fietsroute voor f 1,- worden aangeschaft in de Groene Winkel van het IVN. Van 11.00 tot 15.00 uur te bezoeken bij het vertrekpunt: Wijkcentrum Schalkwijk, Oostenrijklaan 58, Schalkwijk, Haarlem.

Duur van de route: ± 2 uur. De gidsen staan tot 16.00 uur op hun post.

Informatie: Anneke Wegman, Tel. 023-352224.

Bijna-Zomer-Wandeling

Woensdag 14 juni, Middenduin.

Vertrek: 19.30 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Informatie: Leo v.d Brugge, Tel. 023-261584.

Rondleiding Heemtuin, Hillegom

Zondag 18 juni.

Vertrek: 11.00 uur, ingang Couperuswende, Elsbroek, Hillegom.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Wil van Beek, Tel. 02520-17668.

Vlinderexcursie

Zondag 25 juni, Middenduin.

I.s.m. KNNV Dagvlinderwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 11.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Informatie: Hanneke van Everdingen, Tel. 023-247388.

Roofvogelexcursie

Zondag 27 augustus, Amsterdamse Waterleidingduinen.

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 11.00 uur, ingang Panneland, Vogelenzangse Duinweg, Vogelenzang.

Duur: 3 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker aanbevolen. Informatie: Eric van Bakel, Tel. 023-393507.

Rondleiding Landgoed Waterland

Zondag 17 september.

Vertrek: 14.00 uur, ingang Rijksweg, Velsen-Zuid.

Duur: 2 uur. Informatie: Mieke Wilmink, Tel. 023-287528.

Rondleidingen Thijsses Hof

Iedere eerste zondag in de maand. Behalve in juli en augustus.

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN.

Vertrek: 14.00 uur, ingang Mollaan, Bloemendaal.